

Vaarallisten aineiden ADR-ajolupa- ja turvallisuusneuvonantajan koe

Määräyksen tausta ja säädöserusta

Uuden, 1.9.2023 voimaantulevan, vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (541/2023) 47 §:n 4 momentin, 94 §:n 5 momentin ja 145 §:n 3 momentin nojalla Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa tarkemmat määräykset vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvästä ADR-ajolupakokeen kokeen rakenteesta, sisällöstä, suoritustavasta, valvonnasta, käytännön järjestelyistä sekä niihin liittyvistä teknisistä yksityiskohdista ja vaarallisten aineiden turvallisuusneuvonantajan kokeesta ja sen sisällöstä sekä näihin kokeisiin liittyvästä vilpilliseksi katsottavasta toiminnasta, vilpin todentamisesta ja menettelystä vilppitapauksissa. Määräys koskee vain viraston toimivaltaan liittyviä kokeita, eikä koske Puolustusvoimissa suoritettavia ADR-ajolupakokeita.

Vaarallisten aineiden ADR-ajolupakokeen ja turvallisuusneuvonantajan teoriakokeiden sisällöt ovat aiemmin olleet viraston ohjeistuksessa. Määräyshankkeessa muutetaan nykyinen kokeen järjestämiseen liittyvä koeohje määräykseksi. Määräykseen on lisätty osio vilpilliseksi katsottavasta toiminnasta. Määräyksessä on myös tarkasteltu nykyisessä ohjeessa olevia sanamuotoja ja suulliseen teoriakokeeseen pääsemisen edellytyksiä sekä lisättiin säännös tulkin pätevyysvaatimuksista.

Lisäksi määräyksellä saadaan juridinen perusta kokeen arvioimiselle. Vaarallisten aineiden kuljetuksen ADR-ajolupakokeesta ja turvallisuusneuvonantajien kokeesta on käytössä ohjeet palveluntuottajalle, jossa on mm. määritelty tulkin käyttö, suulliseen kokeeseen pääsy, kokeen kysymysten määrä ja kokeen arviointi. Esimerkiksi kokeen kysymysten määrästä ja arvioinnista on hyvin vähän säädetty lainsäädännössä, jolloin tarkentaminen on tarpeen. Nykytilassa ei ole ollut selkeää oikeudellista perustaa teoriakokeen arvioinnille.

Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Määräyksellä on liittymäpinta viraston määräyshankkeisiin TRA-FICOM/473662/03.04.03.00/2022 (Vaarallisten aineiden kuljetus tiellä) ja TRA-FICOM/474029/03.04.02.00/2022 (Vaarallisten aineiden kuljetus rautatiellä).

Määräyksen tavoite

Ohjeen muuttaminen oikeudellisesti sitovaksi määräykseksi palvelee oikeusvarmuutta tekemällä nyt kehotusluontoisesta ohjeesta oikeudellisesti sitovan määräyksen. Lisäksi määräykset julkaistaan Finlexissä, mikä parantaa niiden saatavuutta. Vilppimenettelyä koskevalla osiolla varmistetaan, että asiakkaat tietävät ennen koetilaisuutta, millainen menettely ja materiaali ovat kokeessa kiellettyjä. Vilppimenettelyä koskevien määräysten tavoitteena on tarkemmin määritellä vilpillinen toiminta kokeessa ja sitä kautta ehkäistä vilppiä ja sen yrityksiä. Lisäksi tulkin pätevyysvaatimuksia selkeyttämällä palveluntuottajalla on paremmat mahdollisuudet arvioida tulkin pätevyyttä.

Määräyksen valmistelu

Määräys valmistellaan virkatyönä Liikenne- ja viestintävirasto Traficomissa. Määräysvalmistelussa on huomioitu viraston muiden määräysten sisältö ja varmistetaan, ettei päällekkäisyyksiä tule.

Hankkeen aloittamisesta on uutisoitu viraston verkkosivuilla, jossa julkaistiin myös erikseen ilmoitus ulkoisesta lausuntokierroksesta. Sidosryhmiä kuultiin määräyksestä

myös viraston järjestämässä ADR-ajolupakouluttajille ja ADR-ajolupakoulutuksen si-dosryhmille tarkoitetussa infotilaisuudessa 18.4.2023.

Määräysluonnoksesta järjestettiin julkinen lausuntokierros 17.4.-13.6.2023. Lausun-topyyntö julkaistiin lausuntopalvelu.fi -sivustolla ja asiasta uutisoitiin Traficom in si-vuilla.

Lausuntopalaute

Määräyksestä annettiin vastausajan päättymiseen mennessä kymmenen lausuntoa. Sisäministeriö ja Väylävirasto ilmoittivat, ettei heillä ole asiaan lausuttavaa.

Ohjeen muuttamista oikeudellisesti sitovaksi määräykseksi kannatti kolme lausujaa. Posti Oy, Kemianteollisuus ry ja Tampereen kaupunki - Tampereen seudun ammat-tiopisto pitivät tärkeänä, että asian tilaa selkeytetään määräyksen avulla.

Lausujista seitsemän vastustivat kokeessa käytettävän materiaalin muuttamista säh-köiseksi. Lausujista Suomen Ammattiliikenne ry, Koulutuskuntayhtymä OSAO ja Am-mattiotisto Lappia eivät kannattaneet ADR-ajolupakokeissa käytettävän materiaalin sähköistämistä. Suomen turvallisuusneuvonantajat ry ja Pirkanmaan Liikenneopisto Oy puolestaan eivät kannattaneet turvallisuusneuvonantajan kokeissa käytettävän materiaalin sähköistämistä. Tampereen kaupunki - Tampereen seudun ammat-tiopisto sekä Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry lausuivat molempien kokeiden osalta, etteivät kannata ehdotettuja muutoksia. Posti Oy puolestaan kannatti materi-aalin muuttamista sähköisesti.

ADR-ajolupakokeen osalta sähköisen materiaalin käyttöä pidettiin hankalana kokei-den suorittajien mahdollisten tietoteknisten osaamispuutteiden vuoksi. Virasto pyy-tää huomioimaan, että kuljetusala ottaa isoja harppauksia kohti digitalisaatiota mm. sähköisten rahtikirjojen osalta, jolloin kuljettajalta vaaditaan jatkossa nykyistä enemmän tietoteknistä osaamista työssään. Sähköinen materiaali tulee olemaan si-sällöltään painettua materiaalia vastaava, joten erityistä tietoteknistä osaamista sen selaamiseen ei vaadita. Materiaali on eri tabletilla kuin koe, jolloin koetta ja materi-aalia ei joutuisi selaamaan samalla laitteilla, ohjelmien välillä vaihdellen.

Turvallisuusneuvonantajan kokeiden osalta lausuttiin siitä, että oman materiaalin tuomista kokeeseen pidettiin tärkeänä, koska samaa kirjaa käytetään työelämässä. Yksikään lausuja ei kuitenkaan kommentoitunut sitä, ettei kokeessa tarvittavia ajan-tasaisia lakikokoelmia ole enää saatavilla kuin yksi neljästä tarpeellisesta. Lakiko-koelmien painaminen on vapaaehtoista toimintaa painotaloille, eikä virastolla ole asi-aan vaikutusmahdollisuuksia. Virasto on käynyt lakikokoelman toimittajan kanssa keskustelua kokeeseen tarvittavista materiaaleista. Niiden vähäisen kysynnän ja usein tulevien muutosten vuoksi, materiaalin painattaminen ei ole enää painotalolle kannattavaa. Vain eniten myytyä kirjaa eli suomenkielisiä tieliikenteen vaarallisten aineiden säädöksiä painetaan vielä tällä hetkellä. Ruotsinkielistä käännöstä tai rauta-teiden säädöksiä ei ole enää ollut saatavilla muutama vuoteen, jolloin kirjojen tieto on päässyt vanhentumaan, eikä vastaa kaikilta osin kokeessa tarvittavaa osaa-mista.

Koska sähköiseen materiaaliin siirtyminen aiheutti lausuntokierroksella paljon kom-mentteja ja muutokseen valmistautumiseen ei jäisi aikaa, virasto on päätenyt pa-lautteen perusteella antamaan sähköiseen materiaalin siirtymiselle yhden vuoden ja 10 kuukauden siirtymäajan. Siirtymäaika päättyy seuraavien ADR-muutosten tul-lessa voimaan 1.7.2025. Tarkempi selitys siirtymäajasta on lisätty määräykseen ja sitä vastaavaan kohtaan perustelumuistiossa.

Tampereen kaupunki - Tampereen seudun ammattiopisto, Koulutuskuntayhtymä OSAO, Ammattiopisto Lappia ja Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry eivät kannattaneet ADR- kokeiden kysymysmäärän nostamista ilman vastausajan pidentämistä. Syy kysymysmäärien nostamiseen on nykyinen hyvin suppea määrä kysymyksiä laajoihin aihealueisiin nähden. Virasto on tarkastellut kokeiden suoritusajoja ja havainnut, että nykyisellään suoritusajaa on runsaasti verrattuna asiakkaiden todellisuudessa kokeeseen käyttämään aikaan. Ehdotetun maltillisen kysymysmäärän noston ei pitäisi tuoda kokeeseen lisähaastetta ajankäytön suhteen. Virasto on päättänyt pitämään ehdotetun kysymysmäärien noston kokeissa.

Suomen turvallisuusneuvonantajat ry ehdotti kokeiden kysymysmäärien nostoa muiden maiden tasolle. Tällainen muutos vaatisi laajempaa suunnittelua ja siihen ei ollut tämän määräyksen valmistelun puitteissa aikaa, mutta koko teoriakokeiden kokonaisuutta on mahdollista tarkastella myöhemmässä vaiheessa.

Tampereen kaupunki - Tampereen seudun ammattiopisto lausui määräyksen ja perustelumuistion välillä olevan eroavaisuuksia, mutta ei lausunnossaan eritellyt tarkemmin mitä eroavaisuuksia tarkoitettiin. Sekä määräystä että perustelumuistiota on pyritty tarkentamaan tietyiltä osin, että eroavaisuuksia ei esiintyisi.

Suomen kuljetus ja logistiikka SKAL lausui perustelumuistiosta löytyneistä virheistä, jotka on nyt korjattu muistioon.

Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Palveluntuottajalle annetut ohjeet muutetaan määräykseksi, joka on oikeudellisesti velvoittava. Muutos vaikuttaa ensisijaisesti Liikenne- ja viestintävirastoon, kokeita suoritaviin sekä viraston palveluntuottajaan. Muutoksella on vaikutuksia myös koulutuksia järjestäviin tahoihin ja Puolustusvoimiin.

Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen **kohdassa 1 (Soveltamisala)** kerrotaan määräyksen säädösperusta ja määräyksen sisältö. Määräyksellä Liikenne- ja viestintävirasto antaa vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain (541/2023) 47 §:n 4 momentin, 94 §:n 5 momentin ja 145 §:n 3 momentin nojalla tarkemmat määräykset vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvästä kirjallisista ADR-ajolupakokeen kokeen rakenteesta, sisällöstä, suoritustavasta, valvonnasta, käytännön järjestelyistä sekä niihin liittyvistä teknisistä yksityiskohdista ja vaarallisten aineiden turvallisuusneuvonantajan kokeesta ja sen sisällöstä sekä näihin kokeisiin liittyvästä vilpilliseksi katsottavasta toiminnasta, vilpin todentamisesta ja menettelystä vilppitapauksissa.

Kohdassa 2 (Teoriakokeen suorittaminen) määrättäisiin, että teoriakoe suoritetaan viraston järjestelmällä digitaalisesti. Kokeen käytännön järjestelyistä ja toteuttamisesta vastaa viraston palveluntuottaja. Teoriakokeissa kysymykset määräytyvät kokeen ja koeluokan mukaisesti. Samalla kertaa suoritettavien kokeiden määrää ei olla rajoitettu, mutta jokainen koe arvioidaan omana kokonaisuutenaan ja niistä peritään erillinen maksu.

Kaikissa kokeissa on mahdollisuus käyttää Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottajan tarjoamaa sähköistä materiaalia tai muuta määräyksessä sallittua materiaalia ja välineitä. Virasto on toimittanut kokeessa tarvittavat säädökset koottuna palveluntuottajalleen, jossa ne on mahdollista saada sähköisenä tablet-tietokoneella käyttöön. Muu määräyksessä sallittu materiaali ja välineet koskevat turvallisuusneuvonantajan kokeeseen annettavaa laskinta, suullisessa kokeessa käytettävää sanakirjaa sekä tulkille annettavaa kynää ja paperia. Kaikki viraston palveluntuottajan antama materiaali on palautettava kokeen jälkeen palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvalla.

Kokeessa käytettävä materiaali rajattaisiin koskemaan vain viraston palveluntuottajan kokeessa tarjoamaa sähköistä materiaalia, joka sisältää kokeessa tarvittavat säädökset. Aiemmin turvallisuusneuvonantajan kokeessa on ollut mahdollista käyttää myös kokeen suorittajan omaa painetussa muodossa olevaa lakikokoelmaa, mutta niiden käyttö rajattaisiin pois yhdenvertaisuudesta johtuen. Materiaalin tuottajat ovat lopettaneet turvallisuusneuvonantajan kokeissa sallittujen ruotsinkielisten ja rautateiden kokeisiin liittyvän materiaalien tuottamisen, jolloin kaikilla kokeen suorittajilla ei ole ollut mahdollisuutta käyttää ajantasaista materiaalia kokeessa. Lisäksi kokeen suorittajat joutuisivat eriarvoiseen asemaan, jos joissain kokeissa sallittaisiin materiaali, jossa olisi valmiina omia merkintöjä säädöksiä löytämisen helpottamiseksi, kun kaikilla kokeen suorittajalla tähän ei olisi mahdollisuutta. ADR-ajolupakokeissa materiaali on ollut jo nykyisellään viraston tuottamaa, mutta se on ollut mahdollista saada painettuna versiona viraston palveluntuottajalta. Jatkossa ADR-ajolupakokeissa sallittu materiaali olisi myös saatavilla vain sähköisessä muodossa. Viraston palveluntuottaja tarjoaa kokeeseen erillisen materiaalitahdin, josta materiaalia voi selata koetta tehdessään. Sähköisen materiaalin käyttöönotolle ja kirjallisen materiaalin käytölle on annettu siirtymäaika kohdassa 8.

Määräyksessä on tarve määritellä vilpillinen toiminta. Vilpillisen toiminnan perustana on tarve määrätä koetilassa kielletyistä materiaaleista ja välineistä. Koetilaan ei saa viedä matkapuhelimia, kuulokkeita tai muita viestintä- tai tallennusvälineitä eikä materiaaleja tai välineitä, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi osittain tai kokonaan vilpillisesti tai koekysymysten kopioimiseksi taikka muutoin eteenpäin välittämiseksi. Koetilassa on kiellettyä luntata, hyödyntää edellä mainittuja koetilassa kiellettyjä materiaaleja tai välineitä taikka keskustella muun kuin palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan kanssa. Kiellettyä on lisäksi kokeen tekeminen toisen henkilön puolesta sekä kokeen tai sen osien kopiointi ja tallentaminen millä tahansa tavalla.

Kiellettyjen materiaalien ja välineiden käsite on tarkoitettu tulkittavaksi laajasti ja se sisältää kaikki sellaiset materiaalit ja välineet, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi vilpillisesti taikka koekysymysten kopioimiseksi tai eteenpäin välittämiseksi. Määrite kattaa erillisten materiaalien ja välineiden lisäksi esimerkiksi mahdolliset vaatteisiin tai ihoon merkityt vilpillistä toimintaa kokeessa edesauttavat tekstit, kuvat ja symbolit. Lisäksi mahdollinen älykello tulisi ottaa pois ranteesta ennen koetta, jotta sitä ei voitaisi käyttää kokeen suorittamiseen. Näillä määräyksillä yhdessä määräyksen 7 kohdan kanssa täsmennetään VAK-lain 145 §:ssä säädettyä vilpillistä toimintaa määrittelemällä mitkä teot tai käyttäytyminen katsotaan vilpiksi koetilanteeseen liittyen. Määritelmä olisi yhtenäinen taksinkuljettajan teoriakokeesta annettujen määräysten kanssa.

Turvallisuusneuvonantajan kokeeseen kuuluu tehtäviä, joissa vaaditaan laskemista. Sen vuoksi koetilaisuuteen sallittaisiin palveluntuottajan tarjoama laskin.

Teoriakokeet voidaan suorittaa suomen tai ruotsin kielillä. Mahdollisuudesta käyttää tulkia kokeessa määrätään kohdassa 5.

Kohdassa annetaan Liikenne- ja viestintäviraston palveluntuottajalle valtuutus äänittää koetilanteet. Selkeytys on tärkeä, koska viraston palveluntuottaja hoitaa kokeiden vastaanottamisen viraston lukuun ja vilpillisen toiminnan havaitsemiseksi koetilanteita saatetaan joutua äänittämään.

Kohdassa 3 (Teoriakokeiden koekohtaiset vastausajat) määritellään kokeille vastausajat. Kokeiden vastausajat perustuvat kokeiden kysymysten määriin ja kokeen haastavuuteen. Suullisten kokeiden ajat ovat aina kaksinkertaiset ns. normaalin kokeen keston verrattuna. Suullisessa kokeessa on mukana palveluntuottajan ajokokeen vastaanottaja, joka lukee tarvittaessa kysymykset ääneen tai suullinen koe voidaan myös tehdä tulkin kanssa, minkä vuoksi koesuoritukseen tarvitaan lisä-

aikaa. Ajokokeen vastaanottajalla tarkoitetaan kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain (535/1998) 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua henkilöä. Yhdistetyn peruskurssin (YP) koe on aiemmin ollut 100 minuuttia. Määräyksessä suullisen YP-kokeen kesto nostetaan vastaamaan muiden suullisten kokeiden kesto eli kaksinkertaista aikaa tavalliseen kokeeseen verrattuna. Suullisen YP-kokeen aina nostetaan 120 minuuttiin.

Turvallisuusneuvonantajan kokeisiin lisätään mahdollisuus suorittaa kokeita suullisesti. Tämä mahdollistaisi myös mahdollisen lukivaikeuden omaavien ihmisten kokeiden suorittamisen.

Kohdan 3.2. otsikkoa on muutettu lausuntokierroksen jälkeen vastaamaan kohdan 6.2 otsikkoa.

Kohdassa 4 (Suullinen teoriakoe) määrätään edellytyksistä suullisen teoriakokeen suorittamiseksi. Suulliseen kokeeseen on mahdollista päästä, mikäli henkilön äidinkieli ei ole suomi tai ruotsi, eikä hän hallitse kumpaakaan näistä kielistä. Edellytyksenä suulliseen kokeeseen pääsemiseksi terveydellisellä perusteella on terveydenhuollon ammattihenkilön tai erityisopettajan laatima kirjallinen allekirjoitettu lausunto tai muu terveydenhuollon ammattihenkilön laatima selvitys lukihäiriöstä. Määräyksessä tarkoitettu muu selvitys voi olla esimerkiksi Omakanta –palvelussa oleva selvitys asiakkaan terveystiedoista. Terveydenhuollon ammattihenkilöllä tarkoitetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 2 §:n määritelmän mukaista ammattihenkilöä. Lausunnossa tai selvityksessä on oltava koetta suorittavan nimi ja henkilötunnus tai syntymäaika, sekä ilmettävä, että asiakkaalla on todettu lukemisenvaikeus (dysleksia) tai lukihäiriö. Lisäksi suulliseen kokeeseen voi päästä myös muulla terveydellisellä perusteella. Määräyksellä pyritään selkeyttämään lääkärintodistusvaatimuksia ja välttämään tilanteet, joissa asiakasta ei voida ottaa terveysperusteiseen suulliseen teoriakokeeseen puutteellisen todistuksen vuoksi. Määräykseen mahdollistetaan myös kuuron henkilön teoriakokeen suorittaminen suullisena, mikäli henkilön äidinkieli on viittomakieli.

Kun teoriakoe suoritetaan suullisesti, on koetilanteessa aina paikalla palveluntuottajan palveluksessa oleva ajokokeen vastaanottajana toimiva henkilö. Ajokokeen vastaanottajan tehtävä on tukea kokeen suorittamista. Ajokokeen vastaanottaja voi esimerkiksi lukea koekysymykset koetta suorittavalle ääneen ja tarvittaessa muotoilla kysymykset eri tavalla tai muuten selventää koekysymyksissä käytettyjen sanojen merkitystä.

Suulliseen kokeeseen on mahdollista ottaa painetussa muodossa oleva sanakirja. Sähköisessä muodossa olevaa sanakirjaa ei vilpillisen käytön mahdollisuuden vuoksi ole mahdollista ottaa kokeeseen mukaan. Sanakirjan sallimisella mahdollistetaan kuitenkin niiden henkilöiden kokeen tekeminen, jotka osaavat suomen kieltä, mutta joilla voi olla vaikeuksia kokeessa käytettävän suomenkielisen sanaston kanssa. Sanakirja tarkastetaan ennen koetta ja mahdollisesti myös kokeen aikana tai sen jälkeen, mikäli siihen on tarve esimerkiksi vilppiepäilyn vuoksi.

Kohdassa 5 (Tulkin käyttö teoriakokeessa) määrätään edellytyksistä tulkin käyttämiselle kokeessa, samoin kuin vähimmäisvaatimuksista tulkin pätevyydelle. Jos koetta suorittavan äidinkieli on muu kuin suomi tai ruotsi eikä hän hallitse hyvin kumpaakaan näistä kielistä tai hän on kuuro ja hänen äidinkielensä on viittomakieli, koetta suorittava voi tarvittaessa käyttää tulkkia teoriakokeessa.

Tulkin on aina oltava koulutettu ammattilainen, ja tulkin pätevyys osoitetaan tulkin pätevyyden antavalla tutkintotodistuksella, joka voi olla yliopistosta, ammattikorkeakoulusta tai ammatillisesta oppilaitoksesta. Yliopistosta tulkin koulutuksen saaneet ovat pääsääntöisesti humanististen tieteiden kandidaatteja tai filosofian maistereita, joiden pääaineena on kielitiede tai kääntäminen.

Tulkin pätevyydelle asetettavien vähimmäisehtojen on tarkoitus ennaltaehkäistä tilanteita, joissa koetta suorittava vastaisi kokeen kysymyksiin väärin tulkin mahdollisesti tekemien käännösvirheiden, epätarkkojen käännösten tai muiden vastaavien syiden vuoksi. Tulkillle asetettavilla rehellisyys- ja tehtävään sopivuusvaatimuksilla pyritään koetta suorittavan oikeusturvan takaamisen lisäksi ennaltaehkäisemään edellä mainittua vilpillistä menettelyä. Jos syntyy perusteltu epäily tulkkauksen väärinkäytöstä, kokeen vastaanottajan on poistettava tulkki koetilaisuudesta ja ilmoitettava asiasta Liikenne- ja viestintävirastolle.

Tulkin rehellisyysvaatimuksen perustan muodostaa vilpittömyys teoriakokeiden tulkaustilanteessa. Mikäli tulkin katsotaan antaneen asiakkaalle oikeita koevastauksia tai hänen katsotaan muutoin toimineen vilpillisesti koetilanteessa tai sitä edeltävässä toiminnassa, ei tulkin voida katsoa täyttävän rehellisyysvaatimuksia. Tulkin tehtävään sopivuudella tarkoitetaan tulkin riittävää osaamista kyseessä olevan kokeen luotettavaan tulkkamiseen sekä muutoin tulkin esteettömyyttä, vilpittömyyttä ja sopivuutta tulkkamiseen.

Tulkin hankkimiskustannuksista vastaa aina koetta suorittava. Vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvien kokeiden erityisluonteisuuden vuoksi virasto arvioi, ettei ole tarpeellista antaa erillisiä poikkeuksia tulkin pätevyysiin. Kuljettajantutkintojen teoriakokeisiin päteviä tulkkveja on ollut hyvin saatavilla kaikkiin suuriin kieliryhmiin.

Viraston palveluntuottajan on huolehdittava, ettei tulkki näe koemateriaalia, vaan tulkki tulkkaa kysymykset ajokokeen vastaanottajan puheesta. Tulkki saa työnsä tuki kuitenkin viraston palveluntuottajan tarjoamat muistiinpanovälineet, jotka on kokeen jälkeen luovutettava takaisin palveluntuottajan edustajalle. Tulkillla ei saa olla mahdollisuutta vaikuttaa koetta suorittavan vastauksiin, vaan tulkki saa kääntää vain ajokokeen vastaanottajan puheen tai koetta suorittavan puheen.

Liikenne- ja viestintävirastolla on mahdollisuus myöntää poikkeus määräyksessä tarkoitettuun tulkin käyttöön. Kohdan lisääminen on tarpeellista, koska teoriakokeen suorittajan sairauden, vian tai vamman takia voi olla joskus tarpeellista myöntää erityislaatuinen lupa esimerkiksi selkokielen tulkin käyttämiseen teoriakokeessa. Kuitenkaan ei ole tarkoituksenmukaista, että tällaisille tulkeille annetaan automaattisesti lupa toimia teoriakokeessa tulkkina, vaan jokaisen tapauksen kohdalla on käytettävä harkintaa ja selvitettävä, onko tulkin käyttäminen pakollista.

Kohdassa 6 (Teoriakokeiden sisältö ja arviointi) määrätään teoriakokeiden sisällöstä sekä kysymysten määrästä kokeittain ja oikeiden vastausten vähimmäismäärästä. Jokaisessa teoriakokeen kysymyksessä on useita vastausvaihtoehtoja, mutta vain yksi vastaus on oikein. Jokainen koe muodostaa oman arvioitavan kokonaisuutensa.

Kokeen tarkastaa digitaalinen järjestelmä, joka automaattisesti tulkitsee kokeen tuloksen oikein vastattujen kysymysten perusteella. Vastaamatta jätetty kysymys tulkitaan aina vääräksi vastaukseksi eikä siitä saa pisteitä. Määräyksessä esitetään oikeiden vastausten vähimmäismäärä taulukossa. Pistemäärältään vähimmäismäärän alittavat kokeet ovat automaattisesti hylättyjä. Hylätyn kokeen voi uusua heti, jos viraston palveluntuottajalla on siihen aikoja tarjolla.

Koepalaute ja päätös lähetetään kokeen suorittaneelle ensisijaisesti sähköpostilla. Mikäli koetta suorittava niin haluaa, voi hän saada päätöksen myös tulostettuna viraston palveluntuottajalta kokeen jälkeen. Päätöksen liitteenä on ohje oikaisuvaatimuksen hakemiseen virastolta.

Liikenne- ja viestintävirasto omistaa teoriakokeessa käytettävän materiaalin eikä luovuta teoriakokeesta mitään tietoja, jotka vaarantaisivat teoriakokeen tarkoituksen toteutumisen tai kokeen käyttämisen vastaisuudessa. Koekysymysmateriaalit ovat

salassa pidettäviä julkisuuslain 24 pykälän 1 momentin 22 kohdan perusteella. Teoriakoe kysymysten antaminen vaarantaisi kokeen tarkoituksen toteutumisen vastaisuudessa, eikä niitä tämän vuoksi voida luovuttaa kokeen ulkopuolelle.

Koekysymysmateriaalia ja koevastauksia ei voida luovuttaa myöskään asianosaisjulkisuuden perusteella, koska tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua julkisuuslain 11 pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaisesti. Vaarallisten aineiden ajolupakokeella ja turvallisuusneuvonantajan kokeella on erittäin tärkeä ja keskeinen asema liikenneturvallisuustyössä. Liikenneturvallisuuden takaaminen ja vakavien loukkaantumisten ja kuolemantapausten välttäminen ovat erittäin tärkeitä yleisiä etuja, joiden vuoksi virasto ei luovuta koekysymyksiä tai niiden oikeita vastauksia koetilanteen ulkopuolelle.

Koetta suorittavalla on julkisuuslain 14 pykälän 3 momentin mukaisesti oikeus saada Liikenne- ja viestintävirastolta asiakirjapyyntöä koskeva valituskelpoinen päätös, jonka saa lähettämällä vapaamuotoisen tietopyynnön Liikenne- ja viestintävirastolle. Päätös on maksuton.

Kohdassa 6.1 (ADR-ajolupakokeet) määrätään erikseen ADR-ajolupakokeesta. ADR-ajolupakokeen suorittajan on kokeeseen tullessaan esitettävä koulutustodistus koetta vastaavasta tai sitä laajemmasta kurssista. Viraston hyväksymä kouluttaja antaa todistuksen viraston lomakkeelle E700. Ilman todistusta koetta ei voida suorittaa. Turvallisuusneuvonantajan kokeessa vaatimusta koulutustodistuksesta ei ole. ADR-ajolupaa voidaan laajentaa vain alkukoulutus- ja erikoiskursseihin liittyvillä kokeilla. Ajoluvan laajentaminen ei ole mahdollista täydennyskurssin kokeilla. Täydennyskurssien kokeilla voi jatkaa vain voimassa olevia ajolupia ja ajoluvan luokkia.

Taulukossa esitetään kokeissa esitettävä kysymysten määrä ja hyväksytysti suorittamiseksi vaadittu oikeiden kysymysten vähimmäislukumäärä. Kaikkien kokeiden, paitsi yhdistetyn peruskurssin (YP) kokeen, kysymysmääriä nostetaan viidellä kysymyksellä. Kokeiden suoritusajat ja kysymysmäärät ovat aiemmin olleet hyvin epätasa-arvoiset keskenään ja kysymysmäärien nostolla on ollut mahdollisuus tasoittaa kokeiden keskinäistä haastavuutta. Joissakin kokeissa on aiemmin ollut vain 15 kysymystä, minkä vuoksi joistain aihepiireistä on kysytty hyvin suppeasti. Virasto on tutkinut kokeiden keskimääräistä vastausaikaa ja kaikissa ADR-kokeissa kokeen suorittajat käyttävät vain osan heille annettusta vastausajasta, mikä mahdollistaa kokeiden kysymysmäärien nostamisen ilman, että kokeen vaikeustaso nousee ajankäytön suhteen merkittävästi.

Kohdassa 6.2 (Vaarallisten aineiden tie- ja rautatiekuljetuksiin liittyvät turvallisuusneuvonantajan kokeet) määritellään tarkemmin turvallisuusneuvonantajan kokeen jakautuminen tiekuljetusten ja rautatiekuljetusten kuljetusmuotoihin kokeisiin. Molemmissa kuljetusmuodoissa on oma kokeensa, joka jakautuu kahteen osaan: monivalintakysymyksiin ja tapaustehtävään. Ensimmäistä kertaa kuljetusmuotoista koetta tekevä suorittaa kokeen molemmat osat. Voimassa olevaa kuljetusmuotoista todistusta uusiva tekee vain monivalintakysymysten osuuden.

Todistusta voi laajentaa toiseen kuljetusmuotoon suorittamalla kuljetusmuotoittaisen kokeen molemmat osat. Saman kuljetusmuodon sisällä todistusta voi laajentaa uusiin aineluokkiin suorittamalla monivalintakysymysten osuuden.

Määräyksessä olevassa taulukossa esitetään molempien koeosuuksien kysymysten kokonaismäärät ja niissä hyväksytysti suorittamiseksi vaadittavat oikeiden vastusten vähimmäismäärät.

Kohdassa 7 (Vilpillinen menettely teoriakokeessa) määrätään vilpistä sekä menettelystä vilppiyrityksissä. Kohdassa määritellään tarkemmin 2 kohdan 3 kappaaleessa määriteltyjen kiellettyjen materiaalien, välineiden ja toimintatapojen olevan vilpillistä toimintaa. Kohta koskee tilanteita, joissa kokelas on käyttänyt tai yrittää käyttää kokeessa kiellettyjä välineitä joko kokeen läpäisemiseksi, koekysymysten tallentamiseksi tai kysymysten muutoin eteenpäin välittämiseksi, taikka syntyy aiheellinen epäily kokelaan henkilöllisyydestä. Kohdan 2 mukaisesti koetilaan ei saa viedä matkapuhelimia, kuulokkeita tai muita viestintä- tai tallennusvälineitä eikä materiaaleja tai välineitä, joita voidaan käyttää kokeen suorittamiseksi osittain tai kokonaan vilpillisesti tai koekysymysten kopioimiseksi taikka muutoin eteenpäin välittämiseksi. Koetilassa on kiellettyä luntata, hyödyntää edellä mainittuja koetilassa kiellettyjä materiaaleja tai välineitä taikka keskustella muun kuin palveluntuottajan henkilöstöön kuuluvan kanssa. Kiellettyä on lisäksi kokeen tekeminen toisen henkilön puolesta sekä kokeen tai sen osien kopiointi ja tallentaminen millä tahansa tavalla.

Vilpillistä menettelyä koskeva vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain 145 §:n 3 momentti velvoittaa keskeyttämään kokeen tilanteissa, joissa kokelas toimii vilpillisesti tai häntä epäillään väärästä henkilöllisyydestä. Palveluntuottaja ilmoittaa jokaisen vilppitapauksen Liikenne- ja viestintävirastolle.

Vilppitapauksiin puuttuminen on ensiarvoisen tärkeää varmistettaessa, että kokeen läpäisevät vain ne henkilöt, joilla on tosiasiallisesti kokeen hyväksytysti suorittamiseksi vaadittava tietämys.

Kohta 8 (Voimaantulo ja siirtymäaika) olisi uusi lausuntokierroksen perusteella lisättävä kohta. Määräyksessä määrätään, että muu määräys tulisi voimaan 1.9.2023, mutta 2 kohdan 2 kappaletta alettaisiin soveltamaan vasta 1.7.2025. Siirtymäaika koskisi sähköiseen materiaaliin siirtymistä. Vuoden ja kymmenen kuukauden mittaisen siirtymäajan aikana ADR-kokeissa olisi mahdollista käyttää viraston tarjoamaa paperista tai sähköistä materiaalia ja turvallisuusneuvonantajan kokeissa olisi mahdollista käyttää painettua lakikokoelmaa vaarallisten aineiden kuljetuksesta tiellä tai rautatiellä ja viraston tarjoamaa sähköistä materiaalia.

Turvallisuusneuvonantajan kokeeseen sallitun painetussa muodossa olevan materiaalin ajantasaisuus on kokeen suorittajan vastuulla. Erillisiä papereita, harjoitustehtäviä tms. ei saa viedä koetilaan. Kokeessa sallittuja lakikokoelmia ovat esimerkiksi Vaarallisten aineiden kuljetus tiellä (Edita), Vaarallisten aineiden kuljetus rautatiellä (Edita), ADR-S (Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps författningssamling), RID-S (Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps författningssamling), ADR (Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road, Volume I ja II) ja RID (Regulations concerning the International Carriage of Dangerous Goods Good by Rail).

Määräyksen aikataulu ja voimaantulo

Hankkeesta tehty määräyshankepääätös on hyväksytty 3.4.2023 ja se on uutisoitu ja julkaistu viraston internetsivulla 4.4.2023. Määräys on ollut ulkoisella lausuntokierroksella 17.4.-13.6.2023.

Määräys tulee voimaan syyskuun 1 päivänä 2023.

Liite: Kommenttikoooste